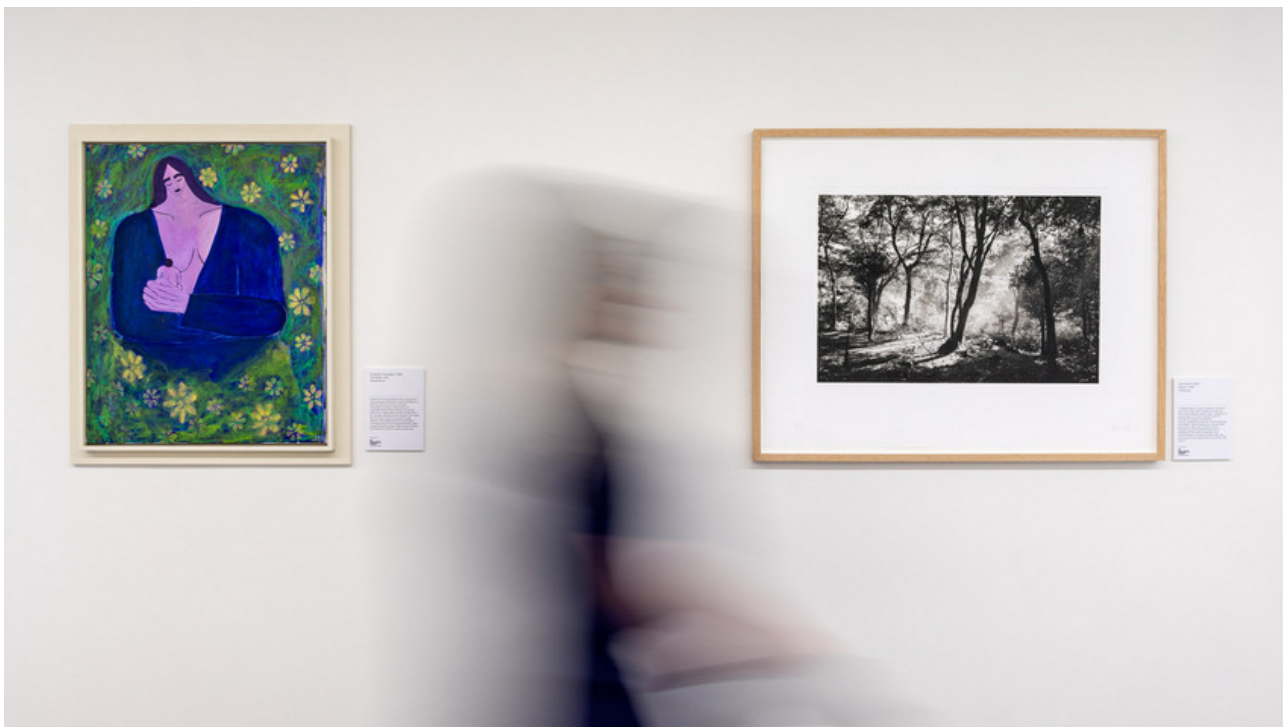

Fokus på kunst og demens via flot donation fra kunstfond

Ny Carlsbergfondet har doneret en række kunstværker til Nationalt Videnscenter for Demens. Værkerne hænger blandt andet i demonstrationsmiljøet 'Hverdagslivet med Demens', hvor man kan se eksempler på demensvenlig indretning. Men hvad kan kunst og anden udsmykning bidrage med i relation til mennesker med demens?

Ny Carlsbergfondet har doneret en række kunstværker til Nationalt Videnscenter for Demens. Til venstre ses 'the Mother' (2023) af Ida Sønder Thorhauge. Til højre ses 'Seigenji' (1999) af Janne Klerk.

Værkerne til Nationalt Videnscenter for Demens kan siges at arbejde med fremkaldelse af den ene eller anden art. Fremkaldelse er ikke bare centralt for kunstnerisk frembringelse, men også for arbejde med hukommelsen. For eksempel i fotografierne, der som øjebliksbilleder er frosset i tiden, eller i nogle af malerierne, hvor det er som om, at visse partier af billedet er fremkaldt og andre ikke.

Toke Lykkeberg
Medlem af Ny Carlsbergfondets bestyrelse

Kunst og anden udsmykning er en del af et godt hverdagsliv for de fleste mennesker. For mennesker med demens kan det bruges aktivt til at fremme velbefindende og tilgodese de særlige behov for tilpassede sansestimuli, der følger med en demenssygdom.

Kunst kan skabe stemning, ro, tryghed og virke afstressende og afledende. Den kan vise vej og understøtte et rums funktion, ligesom den kan åbne for kommunikation mellem mennesker. I demensvenlig indretning vælger man motiver, farver og placeringer, der forstærker fx et maleris positive effekter og samtidig tager højde for de udfordringer, der følger med en demenssygdom.

Et eksempel på dette er *Frugter på en høvlebænk* af Johannes Carstensen, som er et af de værker, Ny Carlsbergfondet har doneret.

'Frugter på en høvlebænk' (1999) af Johannes Carstensen. Værket er doneret af Ny Carlsbergfondet og hænger i Nationalt Videnscenter for Demens' demonstrationsmiljø Hverdagslivet med Demens på Rigshospitalet i København.

Det hænger ved spisebordet i køkkenet i demonstrationsmiljøet Hverdagslivet med Demens. På skiltet ved siden af maleriet står der blandt andet: "Frugterne og kanden kan lede tankerne hen på den konkrete funktion, som dette rum har, at illustrere et sted for madlavning, at spise og næres." Placeringen er netop valgt for at understøtte rummets funktion, fordi det kan hjælpe mennesker med demens med at koble lokalet til funktionen – at spise – og fordi man ved, at billeder af mad kan stimulere appetitten.

Kunst er også velegnet som samtaleemne, fordi den giver anledning til at tale om minder, associationer, meninger og holdninger.

"Kunst og den sociale interaktion i samtalen om kunsten stimulerer kognitionen og kommunikationen, der kan være udfordret hos mennesker med demens. Når vi taler med hinanden, stimuleres hjernen, og det samme gælder, når vi fx associerer. Man kan fx tale om, hvad et maleri forestiller, og spørge: "Hvad ser du? Hvad minder det dig om?" Her kan især abstrakte motiver sætte gang i fantasien og forestillingsevnen," forklarer uddannelsesleder i Nationalt Videnscenter for Demens, Karen Tannebæk.

Et eksempel på et abstrakt motiv er *Uden titel* af John Kørner, som er et andet af de værker, Ny Carlsbergfondet har doneret.

'Uden titel' (2007) af John Kørner er doneret af Ny Carlsbergfondet. I baggrunden ses Den Demensvenlige Have, som er en del af demonstrationsmiljøet Hverdagslivet med Demens.

I valget af dette billede er der lagt vægt på, at: "Kørner ser billedkunsten som et sprog eller redskab, der kan kommunikere noget andet, end det vi almindeligvis taler om. (...) Toppen af figuren er åbnet op, som kom der røg ud, eller måske er det himmel og hoved, der flyder sammen?"

Farver og genkendelige motiver

Karen Tannebæk nævner klare, stærke farver og motiver af natur, dyr, genkendelige steder og bygninger som motiver, der kan være velegnet til mennesker med fremskreden demens. Et billede af fx et led genkendeligt motiv stiller ikke så store krav til abstrakt tænkning, fantasi og forestillingsevne:

"Genkendelse er vigtig, og fx motiver fra lokalområdet vil være noget, mange kan tale med om. Reminiscens er vigtig for mennesker med demens, for når personlige erindringer og følelser vækkes, styrkes identiteten, som udfordret på grund af demenssygdommen. På samme måde er de klare farver og enkle motiver nemme at afkode og gode til at orientere sig efter. Det kan være svært at huske, hvilket nummer ens lejlighed på plejehjemmet har, men hvis der hænger et billede af en rød tulipan på døren, bliver den lettere at finde."

Demens og kreativitet

Forskning viser, at det kan være gavnligt for mennesker med demens selv at lave kreative og kunstneriske aktiviteter. Med tiden mister mange de gængse måder at udtrykke sig på, men hvis fx forestillingsevne, fantasi, spontanitet, følelser og kreativitet bringes i spil, opstår der nye muligheder for kommunikation, forbedring af selvværd og styrkelse af sociale relationer.

”Når man fx selv maler, aktiveres specifikke funktioner i hjernen. Fokuserer man på farverne og penselstrøgene, kan det virke beroligende, ligesom farverne kan gøre en glad. Kreative aktiviteter kan åbne for, at man opdager eller genopdager evner, og det kan styrke selvværdet hos mennesker med demens,” forklarer Karen Tannebæk.

Tak til Ny Carlsbergfondet

I Nationalt Videnscenter for Demens glæder vi os til at vise værkerne frem til de fagpersoner, der besøger os, og fortælle om, hvilken betydning kunst kan have for mennesker med demens, og hvordan man kan bruge kunst og anden udsmykning til sansestimulering.

”Tak til Ny Carlsbergfondet for donationen af de 14 kunstværker, der har gjort det muligt at udsmykke blandt andet vores demonstrationsmiljø – Hverdagslivet med Demens – på en helt enestående måde. Fordi mennesker med demens kan have svært ved at få hverdagen til at fungere, kan man komme til at overse, at de også kan glæde sig over kunst og kultur.

Selvom man har fået en demenssygdom, kan man stadig blive beriget af forskellige kunstneriske tolkninger af verden omkring os. På den måde handler prioritering af kunst til mennesker med demens også om at føle sig ligeværdigt behandlet og set som menneske – på trods af sygdommen,” siger leder af Nationalt Videnscenter for Demens, Gunhild Waldemar.

Oprettet: 12. juni 2024